

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 96.

— Sibiu, Sambata 3/15 Decembre.

1883.

Din cas'a magnatiloru Ungariei.

Ceea ce in 15 ani s'a intemlatu inca numai odata, cas'a magnatiloru a respinsu proiectulu de lege relativu la casatori'a dintre jidovi si crestini, acelu proiectu, pe care camer'a deputatiloru ilu adoptase cu majoritate considerabila si cu adaosu ca ea doresce ca câtu mai curendu se se introduca si in Ungari'a casatori'a civila obligatoria. In 1875 mai respinsese cas'a magnatiloru proiectulu de lege relativu la colonisti; acela inse nici pe departe nu avuse importantia celui de astadi. De atunci, adeca tocma de candu domnesce si totuodata governa ministeriulu Tisza in Ungari'a se pare la multi, ca aristocrati'a cea mare si cu episcopatul mai alesu celu catolicu ar fi renuntiatu la ori-ce critica a proiectelor si faptelor guvernului, si ce e mai multu, ca ar face cauza comuna in luare de mesuri despotice buna ora asupra nationalitatiloru. Preste acésta din vreo 800 membrii forte raru se vedeau in câte o sedintia mai multi ca 70 magnati, uneori si mai puçini. Astadata inse sal'a magnatiloru a fostu plina inghesuita.

Primulu oratoru care a deschisu debaterile a fostu arhiepiscopulu primat alu Ungariei si cardinalu Jo a n u S i m o r care a combatutu proiectulu nu ca din ura catra vreo o secta, ci cu argumente scose din legile moralei curate si ale religiunei asia, ca daca acelea temeuri le-ar fi intrebuintiatu unu altu cetatienu de statulu in altu locu sau in pressa, guvernulu ar fi fostu gata se'i faca processu. Preste acésta betranulu primat nu spera nici-unu bine dela acea incercare de a mesteca sangele jidovescu cu sange magiaru nici pentru patria nici in specie pentru magiari, de aceea emin. sa respinge proiectulu. Dupa primat urmà arhiepiscopulu Lud. Haynald dela Calocca cunoscutu ca oratoru renumitu. Acesta combatu legea cu multa elocentia mai virtosu din punctu de vedere alu drepturiloru bisericeii faça cu statulu si reflecta pe guvernulu intre altele, ca daca este in interessulu bisericeii ca se se aiba bine cu statulu, nu mai puçinu are se'i pese acestuia ca se traiésca in pace cu biserica. Biserica nu pôte se suferi, ca o fiintia omenésca generata sau nascuta din persóna crestina se fia crescuta intru o lege care néga pe Jsusu Christosu si divinitatea lui si statulu se nu cutodie a'i face sila in acea credintia a ei. Asia dara si cardinalulu Haynald respinge legea.

Urmà episcopulu Laurentiu Schlauch cu logic'a sa cea tare si intr'unu discursu forte lungu loví de mai multeori forte greu in excessulu de putere alu guvernului si in omnipotentia statului, acestu prelatu nu voiesce nici se audia de alta omnipotentia, afara de omnipotentia ceriului si dreptu, ca-ci tote omnipotentiele pamentesci sunt vase de lutu.

Dintre aparatori proiectului de lege au vorbitu octogenariulu br. Nic. Vay protestantu de confessiune si barbatu de mare auctoritate in patri'a sa. Acesta si br. Ervin Rosner au cuventatu cu multa cunoscintia de lucru si cu petrunere agera in natur'a cestiunei, dara nici acesti doi oratori nici ministrulu de justitia Teod. Pauler n'au fostu in stare celu puçinu de a neutralisa nu numai scrupolii religiosi, câtu mai virtosu gen'a, temerea, fiiorile de a'si amesteca sangele prin casatori cu rasse semitice si a'si altera, corumpe nu numai natur'a fisica, ci si caracterulu individuale si moralu, la care a reflectatu unu prelatu bisericescu si unu magnatu mirénu, aducéndu de ex. chiaru si statulu militariu, de care jidovii fugu asia tare.

Dara ori-cátu ar fi prinsu locu argumentele aparatoriloru proiectului, discursulu mai multu filosoficu alu arhiepiscopulu Samassa dela Agri'a eruditu si meduvosu ar fi fostu in stare se clatine mintile multora si se'i abata dela acea lege. Acestu

prelatu se provocà la barbati eminenti de statulu si la scriitori ca Montesquieu, ca Pascal, Tocqueville, Guizot si altii, ca se probodie cu sententiele, acestora, ce? ca pentru unu poporu omogenu si anume christianu este nespusu de periculosu a se amesteca (corci) cu alte popora care differu nespusu de multu intru tota fiintia loru fisica, spirituala, morala, in rituri religiöse, in traditiuni si datine, in totu modulu vietuierii loru. A urmatu apoi comitele G. Aponyi catolicu conservativu si omu de mare auctoritate, care a combatutu asemenea proiectulu desu citatu. Acestea au decursu in 10 Decembre. In urmatória di debaterile s'au continuatu prin alti câteva, intre cari comitele Juliù Andrássy a pusu la mirare pe toti cati cunoscneau doctrinele sale anteriore. Ministru-presiedintele Tisza abia ajunse la cuventu, ca-ci acuma membrii se simtiau prea de ajunsu informati pentru-ca se póta vota in cunoscintia de cauza.

Ei au si votatu intre sgomotu cu totulu neusitatu in acea sala plina de aristocrati. Proiectulu de lege a cadutu in cas'a magnatiloru cu 109 voturi contra 103, adeca numai cu majoritate de 6 voturi. Dara nu aci se afla marea importantia a acestui votu, ci cu totulu airea. Mai antaiu se nu uite nimeni, ca dintre cei vreo 60 prefecti (comites supremi) numiti de ministru, dara membrii ai casei magnatiloru, numai doi insi au cutediatu se votodie contra, toti ceilalti au votatu cu ministrii. Alu doilea ca de aprópe 9 ani de candu domnesce C. Tisza, este celu de antaiu casu acesta, in care prelatii catolici si cu ei unu mare numeru de magnati s'au pusu cu peptulu ca se restórne unu proiectu de lege alu ministeriului si inca proiectu care fusese votatu cu mare majoritate in camer'a deputatiloru cea supusa, blanda si ascultatóre.

Proiectulu s'a intorsu dela magnati la camera fara alta motivare, decâtu ca acela este respinsu. Inainte de 1848 a fostu unu casu in care unu proiectu s'a preamblatu de 11 ori dela o camera la alt'a. Cestiunea fusese: despre libertatea cuventului.

Adunarea municipale.

Fagarasiu, 7 Decembre.

In 5 ale curentei s'a tinutu aici adunare municipale extraordinarie, ale carei obiecte de pertractatu au fostu numai doue, cetirea decretulu ministerialu relativu la alegerea functionariloru si in consecintia acestuia defigerea terminulu pentru efeptuerea alegeriloru, apoi verificarea membriloru noi alesi ai comisiunei municipale.

Dupa cetirea rescriptulu ministerialu si luarea lui la cunoscintia urmà propunerea comitetulu permanentu, dupa care alegerea ar fi a se defigi pe 19 si 20 ale crt. Advocatulu Duvlea dise, ca la defigerea terminulu pentru alegere are se se ia in considerare mai inainte de tote raportulu comisiunei verificatóre, din care se se védia, daca si cati membri noi alesi s'au verificatu de comisiunea verificatóre si de comisiunea revisionale, pentru-ca se se defiga timpulu de alegere astu-feliu, in câtu se se póta efeptui alegerile suplinitóre si se póta participá la alegere numerulu completu alu adunarii municipale.

Asupra acestoru doue propuneri s'a incinsu o debatare animata intre membrii romani si unguri. Membrii romani toti cati erau de faça au votatu pentru propunerea advocatulu Duvlea, care cu majoritate de 9 voturi se redica la valóre de conclusu.

In urmarea acestui conclusu se pune la ordinea dilei cetirea raportulu comisiunei verificatóre, din care se vede, ca alegerile s'au anulat in 4 cercuri electorale, si ca alegerile suplinitóre pana in 19 si 20 ale crt. nici-decum nu s'ar putea efeptui.

Advocatulu Duvlea propune diu'a de alegere pe 27 si 28 ale curentei. Propunerea advocatulu Duvlea cade, ca-ci câteva dintre functionarii romani votara contra acelei propuneri. Noi anu perdutu in urm'a anularii alegeriloru 20 membri romani, cari acum nu voru putea participá la restaurare, ca-ci nouele alegeri nu se potu efeptui pana la 10 Decembre.

Asia s'a intemlatu ca furamu batuti noi prin ómenii nostri, cari nu voiescu a intielege ca puterea stà in solidaritate, si nu in venarea dupa unu osu de rosu de adi pana mane.

Membrii romani ai comisiunei municipale au alesu o comisiune de 7 care se lucre combinandu o programa de alegere si se ingrigiasca ca se vina toti membrii pe diu'a alegerii.

Ve asecuru in sa, ca dupa celea ce-amu vediatu si ce se presimte, nu se pôte sperá nimicu bunu.

Numai daca se voru presentá toti membrii comisiunei municipale si daca nu se va perde nici-unu unicu votu, putem avea sperantia de reusire. Bine se'si notodie in sa acei domni cari intorcu natiunei spatele atunci candu pericolulu e la usia, ca-ci prin acésta isi taia ei insi ramur'a de sub picóre.

In fine rogamu si conjuramu pe toti membri romani ai comisiunei municipale, ca se nu pactodie cu nimeni si se astepte pana la diu'a alegerii, candu in comuna intielegere se voru face tote câte se voru afla de lipsa in interessulu municipiului; in tota privintia in sa se nu absentodie acum odata nimenea dintre ai nostri.

Mai multi membri ai comisiunei municipale.

— Cerculariulu de convocare alu comitelui locale tiparitu si impartitu la alegatorii din comunele rurali urmédia mai la vale. Din acestea se vede, ca alegatorii romani fruntasi din capital'a comitatulu isi facura datori'a patriotica; dara judecandu dupa ceea ce patira in adunarea extraordinaria din 5 Decembre, au cauza indestulata de a presupune, ca in dio'a de alegere voru patí celu puçinu precum au patit'o cei din comun'a Satulungu in comitatulu Brasiovului spre cea mai mare batjocura si rusine a romaniloru de acolo. Hei, bine mai dicea marele O'Connell din Irlandia: Slavii nascuti sunt dedati din anii prunciei ca se suferi ori-ce bataia, se nu se apere nicidecum si se sarute vérg'a de feru cu care sunt batuti. Slavii de aceia nu merita in veci libertatea, ca nu sciú ce se faca cu ea. Si apoi se mai fia cineva nebunulu loru ca se scótia castanele fripte din spudia, pentru-ca se le manance densii? Audi acolo batjocura, in comitatulu Fagarasiului romanii se remana in cód'a códeloru!? Ce bine ar fi candu nu ar alege nici-unu romanu, se le aduca totu secui si jidovi de airea pe capu.

Red.

Adresa: Domnului membru alu comisiunei municipale in

„Dupa cum iti este cunoscutu adunarea municipala pentru alegerea functionariloru municipali e ficsata pe 19 ale lunei curente.

Nu ne indoimu cum-ca fiescecare membru alu comisiunei municipale este convinsu de marea importantia, a mentionatei adunarii municipale.

Acésta adunare municipala va avea se aléga pentru 6 ani urmatori pe functionarii sei, in man'a caroru se depune administratiunea politica a intregulu comitatu in genere si a fia-carei comune si singuratecu in parte.

Marele interessu legatu de fericitulu succesu alu alegerii de functionari harnici si onesti, e dara pentru fia-care unu lucru prea evidentu. Dreptu aceea e o datorintia de prim'a ordine a fia-carui reprezentantu municipalu a participa nesmintitu la acea adunare municipale, ca-ci o retragere, o absentia dela aceea ne-ar putea aduce cea mai mare paguba morale si materiale.

O întelegere prealabila pentru purcederea solidara fiindu prim'a conditione de reusire, fia-care membru romanu alu comisiunei municipale este prin acésta rogatu a veni inca in presér'a adunarii, adeca in 18 Decembre la Fagarasiu, spre care scopu se te întelegi cu cei mai de aprópe colegi, cá se veniti impreuna.

Fagarasiu, in 9 Decembre 1883.

Din insarcinarea mai multoru membri ai comisiunei municipale.

Comitetulu.

Primiramu din capital'a Ungariei:

Program'a unei foi romane infiantide in Pest'a sub numele „Fratietate“.

„Fóia are de scopu a lucra pentru apropiarea si inpacarea deplina a elementului magiaru cu celu romanu, pornindu din aceea convingere neclintita, cá zace in interessulu viitorului ambeloru elemente, ba e chiaru una necessitate imperativa pentru amendoua: infratirea, intrunirea loru pe basa solide, cá-ci garantédia durabilitate.

Pornindu din acestu principiu va lucrá mai inainte de tóte a restabila increderea reciproca, a aduna tóte firele interesseloru identice, ce ne léga de olalta, si a cauta unu modu de deslegare ecuitabile a toturoru cestiuilor, cari sunt obiectulu neintelegerei, a capacita reciprocu luandu positiune obiectiva moderata si folosindu-se de unu tonu atragatoriu, éra nu de recriminari si batjocuri, cari nutrescu numai discordia; avendu firma sperantia cá in gradulu in care va cresce increderea intre aceste doua elemente, in acelu gradu voru incetá cauzele gravamineloru si ale discordiei, si va usurá sorteja poporului.

Basa actiunei va fi legalitatea, alipire neconditionata cátra constitutiunea tieiei, ce inse nu inpedeca, a lupta intr'acolu, cá se se schimbe in cale constitionale un'a sau alt'a lege privitóre la relatiunile nóstre interne, déca schimbarea acelei legi se arata de necessaria chiaru in interessulu buneii întelegeri.

Va aperá libertatea individuale, libertatea pressei, a dreptului de insocire, drepturile nationalitatei, cari sunt garantate prin articulu de lege XIV din 1868, va cultivá limb'a si nationalitatea romana, nu va sprijuni in sa nici candu atari pretensiuni, cari stau in contradicere cu esistinti'a si cu conditiunile neevitabile ale prosperarei puterei.

Fóia va cultivá aderinti'a cátra institutiunile tieiei, si va aperá totuodata desvoltarea nationalitatei romane sub scutulu acestoru institutiuni; va sustinea cá pe calea moderatiunei se póte ajunge întelegerea dorita, cá restringendu pretinsiunile nationali intre marginile recerintieloru esistintiei patriei, dandu patriei tributulu ce-i detoriu, potemu se ne iubimu si cultivamu si nationalitatea, fára de a ne face urgisiti, din contra inaintea adevertiloru patrioti magiari vomu deveni stimati si sórtea poporului se va inbunata.

Fóia va atacá ori-ce calcare de lege din partea ori-cui, va inconjurá inse de a cadea in pecatulu acela alu unoru foi, cá se confunde faptele natiunei cu faptele unoru ómeni sau foi; ori se confunde intentiunile si faptele organeloru subordinate cu cele ale guvernului, va inconjurá ori-ce susceptibilitate nemotivata, ori-ce intortucare a adeverului, tñendu cá e periculosu a nutri cu atari apucaturi neincrederea si a tinea spiritele in agitatie, va contá a informa publiculu constientiosu despre adeveru si va luptá pentru dreptate, va contá a promová pacea si buna întelegere între popórele tieiei.

Fóia va suplini in fine una lacuna mare, de toti simtita in jurnalistic'a romana; va informá adeca publiculu romanu in continuo pe deplinu despre pertratarile si conclusele dietei; va comunicá legile mai scurte in tóta estensiunea loru, éra din legile mai estinse, dispositiunile essentiali ale acelora, si pentru cá se se potá orientá publiculu cetitoru pe deplinu, nu se va margini la legile ce se voru aduce de aci inainte, ci va comunicá dupa potintia si legile aduse pána acum luandu de a rëndulu tóte legile mai insemnate; care inca nu s'au publicatu in limb'a romana, cum sunt legile de dare, de militia etc.

In fine avendu inaintea ochiloru importanti'a desvoltarei materialu a poporului, va fi ingrijitu de impartasiri practice din economia, tñendu contu de inventiunile si esperintiele specialistiloru din acestu ramu alu sciintiei, nu numai din inlainturulu tieiei, ci si din strainatate.

La susu comunicat'a programa érá alaturata o comitiva adressata unuia dintre ddunii deputati, cum se pare, litografata:

Stimate collegu!

„Vi tramitu in afescu program'a fóiei nou infiantidu, care ar avé se ésa dela 13/1 Decembre a. c. incependu de trei ori pe septemana. Scopulu foiei e de a intruni elementele mai moderate între romani la una politica rationale.

De redactoru e castigatu dlu Teod. Pacatianu cunoscutu poetu romanu cu conditiuni modeste.

Spre inceperea foiei e de lipsa subscrierea de 50 de actii, daca in sa nu vá succede indata la inceputu a plasá tóte, se va incepe si cu 30, plasandu celelalte mai tardiu; fia-care actie suna despre un'a suta floreni, dupa fia-care actie are de a platí subscrietoriulu 30 fl. la inceputu indata pána in 12 Decembre 4 óre d. m. candu se va tñé in Pest'a in locuinti'a subscrisului prim'a siedintia a actionariloru, mai incolo 20 fl. dupa fia-care actie se voru platí pána in 10 Ianuarie 1884, restulu se va cere numai mai tardiu, daca banii de prenumeratiune ne ajungandu, ar fi de lipsa neinconjuru, ce vá constatá adunarea actionariloru si se va da de scire fia-caruia cu 14 dile mai inainte; daca inse va prosperá fóia, atunci din venitululu curatu se va platí indereptu actionariloru sum'a platita de dñsiu, restulu întrebuintandu-se pentru formarea uniu fondulu alu foiei.

Pána la prim'a adunare a actionariloru voi ingriji eu de tóte pregatirile de lipsa, ve rogu dara se aveti bunatate a vi face observarile asupra programei si a ve dechiará câte actii primiti asuprave, comunicandu-mi mie acésta dechiarare si tramitiendu sub adress'a mea (Budapest'a Sasutza Nr. 1) banii ce sunt a se platí dupa fia-care actiune, despre sumele intrate se va da socotéla cu prim'a siedintia, candu apoi se va alege si unu directoru pentru conducerea agendeloru administrative ale foiei. Eu primescu asupra-mi 5 actii.“

Cu salutare cordiale

Dr. Josef Gall.

Din partea nóstra recunóscemu necesitatea cá se apara in limb'a nóstra unu altu diariu chiamatu inadinsu a impaca pe elementulu romanescu cu celu magiaru, impacare de care noi din partea nóstra amu desperatu definitivu, dupa o lunga serie de incercari desierte. „Fericiti cei facatori de pace,“ ne invetia si s. evangelia. De aceea noi felicitamu din totu sufletulu incercarea onoratalui domnu dr. Josef Gall si a colegiloru sei pentru acésta întreprindere si le dorimu successulu celu mai fericitu cátra scopulu propusu, unu successu, intru care póte fi cá amu incepe se credemu si noi atunci, candu amu vedea sistem'a actuala politica resturnata si spalberata, precum si pe ministeriulu actualu si inainte de toti pe ministrulu culteloru trimisi in preambulare. Pe cátu timpu nu se voru intemplá acestea, noi fára a cadé in erorile imputate de dn. dr. Gall pressei romanesci, vomu tinea strinsu cu ambele braçia la program'a stabilita de cátra conferentia romaniloru tñuta in Maiu 1881 si de atunci adoptata de cátra mai multe adunari romanesci, si inca cá unic'a conditione care ar fi in stare se duca la impacuire durabila si cá unic'a mantuitóre pentru nationalitatea romana din statulu Ungariei.

Red. „Obs.

Nr. 14848/1883.

Dela comitatulu Sibiuului.

In urm'a conclusului adusu de reprezentanti'a municipiului Sibiu in adunarea sa generala extraordinaria din 7 a. l. c. sub Nr. 204 amu onóre a invita pe p. t. domnu membru la adunarea generala extraordinarie, ce se va deschide in 19 a. l. a. la 10 óre inainte de amédi, in sal'a dela otelulu „Imperatulu romanu“.

Obiectele acestei adunari generale extraordinarie voru fi:

1. Alegerea functionariloru comitatensi.
2. Constituirea comitetului centralu electoralu.
3. Intregirea comitetului administrativu.
4. Constituirea comitetului permanentu.
5. Constituirea comitetului verificatoriu.
6. Constituirea comitetului revedietoriu.
7. Constituirea comisiunei sanitarie.
8. Constituirea comisiunei statistice.
9. Alegerea comisiunei pentru esaminarea notariloru.

10. Alegerea comisiunei pentru fásentarea cailoru.

11. Alegerea presiedintelui comisiunei pentru prasirea viteloru.

12. Alegerea substitutului procurorului comitatensu.

Sibiu, in 8 Decembre 1883.

Vice-comitele comitatului Sibiu:

August Senor m. p.

Dela Dev'a

mai primiramu unu altu apelu tiparitu, adressatu alegatoriloru romani din comitatulu Hunedórei. Ilu reproducemu cá unu nou testimoniu de activitate comitetului electorale de acolo.

„Onorable domnule!

Diu'a pentru exercitarea celui mai principalu dreptu constitutionalu, oferitu numai odata in restimpu de 6 ani, alegerea functionariloru (officialiloru) la administratiunea comitatului, este fixata pentru comitatulu Huniadorii, pe Vineri 16/28 Decembre a. c. deci:

Avendu in vedere, cá interesele vitali ale comitatului nostru pretindu imperiosu, cá pe acea di, fia-care membru alu reprezentantiei municipali, virilistu, séu alesu, nesmintitu se fia la postulu seu, adeca se participe in persóna la memorabilulu actu, dela reusit'a caruia in mare parte aterna fericirea si bunastarea locuitoriloru acestui comitatu; si cá toti se potemu fi in cunoscentia de cauza, adeca se ne potemu informa: amu aflatu de trebuintia se tñemu o conferintia amicabile, pentru a consultá asupra tñutei si conduitei, ce vomu avé a luá façia de acelu actu insemnatu.

Dreptu aceea subscrisii, din incredintiare, ne luamu voia a te invitá cu totu respectulu, se binevoiesci, cá membru alu reprezentantiei a participá negresitu in persóna si la amenti'ta conferintia amicabile, carea va avé locu aici in Dev'a, in scól'a romana, la 15/27 Decembre, la 5 óre sér'a, adeca Joi, cu o di inainte de diu'a alegeriloru; rogandu-te in interessulu solidaritatii, cá pána atunci se nu promiti votulu dtale, si propriamente se nu te angajedi nimerui.

Totuodata iti facemu cunoscutu, cá s'au luat mesurile necesare, pentru-cá in totu timpulu alegeriloru, fia-care membru avendu lipsa, se fia provediutu cu quartirulu corespondietoriu.

In firm'a sperantia, ba convinsi chiaru, cá necrutandu ostenéla si sacrificiu te vei presentá, atátu la memorat'a conferintia amicabile, cátu si la actulu de alegere: te rogamu se binevoiesci a primí si cu acésta ocaziune espressionea deosebitei nóstre stime.“

Dev'a, la 28/10 Decembre 1883.

Comitetulu electoralu centrale:

Joanu Papiu m. p., F. H. Longinu m. p.,
presiedinte. secretariu.

Din strainetate.

Scirea ce ocupa dilele acestea mai multu opiniunea européna este, cá Fridericu-Vilhelm principele de coróna alu Germaniei la reintórcerea sa din Spani'a nu trece prin Franci'a, precum voiau se scia mai multe diarie, ci vine éra in Itali'a la Genu'a, pe unde trecuse, éra de acolo inainte de a se întórcé la Berlin merge dreptu la Rom'a, unde éra nu va trage in palatulu ambassadei germane, ci dreptu in Quirinalu, adeca in resiedinti'a regelui Umberto, alu carui ospetu va fi; acésta inse nu'lu va rétinea de a da si marelui pontifice Leo XIII visit'a cuvenita, cá si cum s. scaunu alu Romei nu ar fi avutu niciodata diferentie hostili cu regii Italiei si cá si cum asia numit'a lupta pentru cultura nu ar fi duratu 11 ani între acelasu s. scaunu si între guvernulu lui Bismark. In totu casulu la vederea acestoru visite incapu destule comentarie, si inca tocma intru intiesu de impacuire.

Romani'a.

Monetari'a statului.

„Monetaria statului in cursulu exercitiului finantiaru 1882/3, a datu, cá si in exercitiile precedente o crescere la venituri fórte insemnata façia cu evaluarile bugetare. E adeveratu cá in anulu 1881/2 veniturile incasate de statu au fostu multu mai mari façia cu exercitiulu urmatoru; acésta se

datorese in sa diferintiei enorme de fabricatiune a monedei ce a avutu locu in aceste doue exercitii; faptulu constantu in sa e ca si la monedariile, ca si la celelalte venituri, incassarile au sporitu si sporescu in modu constantu, ceea-ce demonstra o administratiune intielépta si prevedietóre.

Éta cifrele oficiale ce gasimu in espunerea situatiunii tesaurulu publicu asupra gestiunii monedariiei in primele 9 luni din 1882/3 (1 Aprile 31 Decembre.)

Fabricatiunea monedei in acestu spatiu de timpu s'a urcatu la o suma totala de 2.850,000 lei, din care piese de bronzu a 2 bani pentru 100,000 lei, piese de 5 bani pentru 250,000 lei si piese de argintu a 5 lei pentru 2.500,000 lei. In exercitiulu 1881/2, fabricatiunea s'a ridicatu la 15.650,000 lei pentru piesele de argintu a 5 lei si 20.000 pentru cele de bronzu.

Beneficiile neto ce a realisatu statulu in epoc'a mentionata mai susu din fabricatiunea monedei, a medalieloru si a altoru venituri extraordinare, se urca la 529,214 lei, contra unei evaluari bugetare pentru acea epoca de 82,665 lei si contra unui beneficiu neto in intregu exercitiulu 1881/2 de 1.373,875 lei.

Escedentulu de venituri facia cu evaluarile provinu din urmatoarele imprejurari:

1. Ca fabricatiunea monedei de bronzu a fostu intrerupta si inlocuita cu aceea a monedei de argintu de 5 lei ce nu se avea in vedere la intocmirea bugeteloru, astu-feliu ca in locu de 460,000 lei, in moneda de bronzu de 2 si 5 bani, cum s'a trecut in bugetu, s'a batutu numai 350 mii lei, pe candu moneda de argintu s'a fabricatu pentru 2.500,000 lei.

2. Ca in cele 9 luni din 1882/3, monetaria a avutu se incassede din venituri extraordinare preste 120,000 lei provenindu din vândiariile de medalii si altele, in locu de 7500, cum se trecuse in bugetu.

3. Ca cheltuelile de fabricatiune care s'au ridicatu la 232,979 lei, au ramas sub evaluarile bugetare si cu 32,271 lei sub cheltuelile din epoc'a corespondenta a anulu 1881/2.

Cu acésta ocaziune trebuie, se aretamu ca fabricatiunea monedei nationale se face in atelierile monedariiei din Bucuresti in conditiunile cele mai bune, atatu din punctulu de vedere alu finetiei si perfectiunii de lucrari, catu si din acela alu economiei materialelor. Meritul acestei stari de lucruri revine, in cea mai mare parte energiculu directoru alu monetariiei, dlu Piliu, care dirige acésta institutiune cu o inteligentia si competintia, de care cu totulu trebuie se ne felicitamu.

Militaria.

Din corespondentia dela Alba-Julia publicata in Nr. 94 aflaramu, ca s'a tradusu unu regulamentu militariu in limb'a romana pentru ostasii de nationalitate romana. Din altu locu aflamu ca s'a mai tradusu si o instructiune pentru soldatii artileristi din armat'a c. r. a Maiestatii Sale imperatului si regelui nostru. Mare multiamita suntemu datoru cu totii supremulu belliduce augustu pentru acésta ingrijire parintésca; tocma pentru aceea inse suntemu datoru cu totii se ne interessamu si de modulu cum se traducu acelea regulamente si instructiuni. Pe catu e de marétia pe atatu e si de grea art'a si sciintia militara, dara totu asia de grea si amu póte dice delicata e si terminologia ei. La acésta impregiurare noi amu reflectatu mai desu, nu numai in acestu organu, ci si in fói'a „Transilvani'a“ publicandu mai multe schitie si estrase din regulamente si alte carti si diarie militare, regretandu fórté ca nu potemu face si mai de multe-ori. Cu catu soldatulu va intielege mai multu din limb'a artei sale, cu atatu elu va invetiá mai usioru si va servi mai cu placere. Spre scopulu aratastu acilea ne propuseramu a reproduce aici din fói'a oficiala a tieriei vecine, unu actu de si lungu, dara cu atatu mai necessariu de a fi cunoscutu mai virtosu din punctu de vedere alu limbii, alu terminologiei, din dio'a in care se incepe inrolarea pentru ori-ce armata. Limb'a romanésca este un'a, ca si buna-óra limba francesa, in Franci'a, in Belgiu, in cantónele Elvetiei, in Canad'a din Americ'a; de ce se nu fia si terminologia militara una, candu si sciintia e aceeasi. In acestu actu ce urmédia, terminii sunt mai usiori este inse bine ca se incepemu cu ceva mai usioru.

§. 1. Compunerea consiliulu de revisie. Compunerea consiliulu de revisie este determinata prin art. 31 din legea recrutarei.

Medicii numiti pe langa consiliulu de revisie n'au votu deliberativu.

Constatarea si examinarea tinerilor se face totudeauna in presentia consiliulu conducendu-se in lucrarile sale dupa instructiunile speciale date de ministru de resbelu.

Processele verbale de constatarea tinerilor amanati pe unu anu, pentru casu de bóla, voru fi semnate de medicu si contra semnate de intregulu consiliu.

Aceasi procedare se va urma si cu tinerii amanati in bas'a art. 20 din legea recrutarei.

§. 2. Siefulu depositulu de recrutare si primarii pe langa consiliulu de revisie.

Comandantulu depositulu de recrutare asista la tóte operatiile consiliulu de revisie. De si elu n'are votu deliberativu, totusi consiliulu nu póte luá nici-o decisiune in absentia sa. Atributiunile sale pe langa consiliu sunt specificate la §. 42. si urmatorii din aceste instructii.

Catu pentru primarii ei au obligatiunea de a da relatiunile necesare asupra tinerilor chemati, si mai cu séma asupra constatarei identitatii lor.

§. 3. Ordinea de convocare.

Prefectii voru face convocarea tinerilor in scrisi, aretandu diu'a, ora si loculu unde consiliulu va tiné siedintiele sale.

Va convocá asemenea pe tineri preveduti la aliniatele b, c, d, si f de sub §. 44. din aceste instructiuni.

Se va aretá in aceste convocari ca tinerii cari nu se voru presentá la timpu, fia in persóna, prin imputernicitii lor, se voru considerá ca cum ar fi facia si voru fi recrutati fara a mai putea invocá in urma motivele de dispensa cari existau dejá la epol'a revisuirei lor.

Li se va aminti asemenea de a'si procurá din timpu acte autentice, prin cari se'si probeie drepturile lor de scutire si dispensa; éra in lips'a lor se'si procure certificatele necesare dupa modele alaturate, si cari voru fi numai legalisate de primare si subprefecti, dar si asigurandu, de responsabilitatea acestora, ca continutul lor este purulu adevéru.

§. 4. Itinerariulu consiliulu de revisie.

Prefectii stabilescu itinerariulu consiliulu si ilu comunica la timpu ministerulu de resbelu, comandantulu corpulu de armata, depositulu de recrutare, precum si celoralti membri ai consiliulu de revisie.

Itinerariulu trebuie se fia stabilitu astu-feliu ca se póta remanea libere cele 20 zile prevediute la art. 42 din lege, pentru producerea acteloru cerute tinerilor in scrisi.

§. 5. Durata operatiunilor consiliulu de revisie.

In anulu acesta operatiunile consiliulu de revisie voru incepe la 1 Decembre 1883, si se voru inchide definitivu la 15 Ianuarie 1884.

§. 6. Siedintiele consiliulu de revisie.

Siedintiele consiliulu de revisie sunt publice.

Ele se tinu la resiedintiele fia-carei plasi, éra pentru resiedintiele de judetie la prefectura.

Pentru comunele urbane cari nu sunt resiedintie de plasi, consiliulu tine siedintiele sale la primarie, éra pentru orasiile Bucuresti si Jasi, pe la comisiile fia-carei colori.

§. 7. Deschiderea operatiunilor consiliulu de revisie.

Consiliulu intrunitu la loculu si diu'a fixata, presiedintele declara siedintia deschisa, face apelulu comuneloru ce compunu fia-care plasa, la cari respundu primarii ce le represinta.

Se asigura de presentia tinerilor si procedédia la revisuirea si stabilirea tabeloru de recensémentu inscriindu din nou pe cei omisi si escluduindu pe aceia cari, conformu lelei, n'ar putea fi supusi tragerei sortiului.

Tablourile indreptate si hotarite astu-feliu, se subscriu de consiliu.

§. 8. Ordinea in care comunele trebuiescu se fia revisuite.

Ordinea in care diferitele comune ale unei plasi trebuiescu reveduite, se determina dupa distantia dela ele la resiedintia subprefecturei, incependu cu cea mai departata si sfarsindu cu cea mai apropiata.

(Va urmá.)

Corespondentie particularie ale „Observatoriulu.“

Din fostulu districtu alu Chioarulu (Cetate de pétra) in Decembre 1883.

Domnule Redactoru!

Sum convinsu cum-ca pe langa multele cestiu de interessu politicu si nationalu, ve place a publica in „Observatoriulu“ si câte o informatiune despre demersulu afacerilor nostre scolastece. Si cum se nu, candu noi Romanii si pe acestu terenu suntemu impiedecati si asupriti in totu chipulu, cu deosebire cei din nefericitulu comitatu „Solnok-Doboka.“ Descopeririile aici facute credu ca voru convinge pe ori-cine despre tristulu adevéru. Nu sci cum si de unde, destulu ca in acestu comitatu sunt sistemisate anumite stipendie câte de 25 fl. ba audu ca pentru unii si mai mari pana la 50 fl. pentru acei invetiatori, carii progresdia mai multu cu elevii in limb'a magiara.

Nu am si nici asi potea se amu ceva in contra acestui faptu alu celoru dela putere, daca acestea stipendie nu ar fi unu midiolocu tiesutu cu destula maestrie in contra desvoltarei nostre romanésca nationala.* Sub ministrulu Ötvös inca se dá astu-feliu de stipendie si remuneratiuni invetiatoriloru; inse acela cari aratau mai mare progressu in studie cu elevii preste totu, considerandu-se adeca diligintia si harnicia.

Astadi inse se ignorédia ori-ce altu progressu facutu in alte obiecte de invetiamentu afara, de „limb'a magiara.“

Acésta apoi va se dica la noi „cultura“ si „civilisatiune.“

Din acésta cauza trebuie se compatimimu pe multi dintre invetiatorii Romani, mai alesu pe unii „azbuchierii“ cari se pare ca si-au luat de devisa in tóta diu'a si fara de nici-o regula a indopa pe micutii scolari cu cuvinte si propositiuni magiare invetiate de rostu ca papagalulu, ca asia se'si aiba diletanti harnici cu cine se jóce comedia culturei magiare candu voru fi cercati de „mari sa“ inspectorele reg. scol., carele nici nu intréba pe scolari decât, din limb'a magiara. Pe langa acésta mai este inca vorba de 25 fl. Pentru ce nu s'a pusu inca unu pretiu nici mai mare nici mai micu decâtu 30 de arginti?

Tristu! destulu de tristu candu astadi in véculu alu 19 dela invetiatorii romani nu se poftesce altu progressu decâtu invetiarea limbii magiare, fia chiaru in detrimentulu si pe cont'a toturoru celorualte obiecte de invetiamentu.

In catu mi este mie cunoscutu, cei mai multi dintre invetiatorii nostri romani cari procedu conformu dorintieloru celoru de magiarisarea si carii isi batu capulu visandu totu Nr. 25 sunt mai alesu totu ómeni cari numai din gratie ocupa posturile docentiale, fara de pregatirile recerute pentru unu invetiatoriu.

Apoi ca mai in tote afacerile nostre romanesci asia si in acésta noi cei ce ne tinemu de biat'a diecesu gr.-cat. a Gherlei, se pare ca suntemu batuti de Ddieu.

Multe dintre statiunile celea bune sunt inca ocupate de individi cari la alte popora ori-ce ar potea fi, numai „dascali“ nu, ne avendu pregatirea pedagogica receruta.

Dar se vedi tómn'a dupa esamene, cum bietii preparandi absoluti alérga dintr'unu locu intr'altulu fara statiune plangendu-se ca in cutare locu n'a potutu reesi facia cu cantorulu ori altulu cineva invetiatoriu betranu spriginitu prin protopopu si parochu.

Ba inca unii „azbuchieri“ betrani figurédia chiaru in siematismulu diecesanu ca „preparandi absoluti.“

Astu-feliu frundiandu si eu acelu siematismu, am aflu intre altele la pag. 133 ca in parochi'a Capnicu (Kapnik-Bánya) cu scaunu protopopescu si cu 956 suflete gr.-cat. scola romana confes. lipsesce cu totulu.

Totu pe acea pag. la parochia Cernesci se póte ceti: „Docens: Ignatius Gherghelu abs. praep.“

Eu sum invetiatoriu betranu, dar n'am auditu ca unde si candu se fi absolvatu acestu colegu preparandia.

Acestea inse nu sunt uniculu, ba nici alu diecelea din astu-feliu de casuri in dieces'a Gherlei.

Asiu intreba eu acuma: óre si datele oficiose potu se fia neadeverate? Ore e bine si frumosu a se seduce unu consistoriu scol. compusu din barbati incaruntiti si chiamati a supraveghia preste scolé prin astu-feliu de informatiuni oficiose ale organeloru sale subalterne? Daca e asia, apoi ce mai potemn dice despre informatiunile scoléloru si ale invetiatoriloru cu privire la progressu ect.?

In catu pentru acei colegi cari se visédia si 'si batu capulu totu numai la cei 25 arginti, le recomandandu se se lase de aceea metoda si se'si faca datorint'a consciintiosu chiamarei lor, mai bine preferindu a manca égea uscata, decâtu a vinde interesele nostre romane, fia acelea catu de micutie.

Faca fia-care destulu lelei facia cu tóte obiectele de invetiamentu, prin urmare si cu limb'a magiara, éra celui ce ar pretinde mai multu se'i respundemu intr'unu modu demnu de stranepotii lui Traianu.

Unu invetiatoriu.

*) Dn. corespondente se ne permitta o mica observatiune gramaticale. Ati inceputu si dvóstra ca si alti câteva carturari de dincóce de munti se imitati inca si in acésta érore sintactica brutala pe scriitorii mai noi de dincóce, cari dupace au multiplicatu anarhi'a in ortographia prefacénduo in kakographia, au inceputu se atace si partea sintactica a limbii. De ar invia J. Eliadu, ar sta se'i bata cu nuiele. Red.

Sciri diverse.

— (Societatea de lectură Andrei) Siaguna) a ținut Marti în 29 Novembre st. v. o ședința publică în memori'a marelui arhiepiscop Andrei, în sala cea mare a „seminariului Andreianu.”

Programul acelei ședințe cercetate de unu numeros și alesu publicu a fostu următorulu :

1. „Cuventu ocașionalu,” roștitu de Pavelu Oprisia, cl. curs. III.

2. „Cantu de unire,” coru de W. A. Mozart, executatu de corulu societății.

3. Cantulu III din „Negriada,” de Aronu Densușianu, declamatu de Virgilu Onitiu, cl. curs. II.

4. „Insemnatatea studiului și cultivării limbii materne,” disertațiune de Romulu Mircea, cl. curs. II.

5. „Ciobanulu,” cântec romanesc popularu pentru o voce (bas) și acompaniare de pianu de G. Dima, cantatu de Isaia Popa, cl. curs. III.

6. Din „Povestea vorbeii,” de Antonu Pann, declamata de Vasilie Saftu, cl. curs. III.

7. „Nóptea,” coru de F. Schubert, executatu de corulu societății.

— (Publicațiune.) Se aduce la cunoștința publică, cum-că reuniunea femeilor romane din Fagarasiu va ținea adunarea sa generală în 23 Decembre a. c. d. m. la 3 ore în casele Nr. 558 în piața Fagarasiului.

Deci ne permitem a aduce această la cunoștința tuturor membrilor reuniunii rugându-i a participa în numeru câtu se poate mai mare

ordinea dilei:

1. Cetirea raportului despre activitatea reuniunii dela ultimă adunare generală.

2. Cetirea șocotelor și alegerea unei comisiuni pentru revizuirea lor.

3. Alegerea biroului și comitetului reuniunii.

4. Alte propuneri eventuale între marginile statutelor.

Fagarasiu, 9 Decembre 1883.

Alexandru Micu, Zinca Romanu,
membru comit. pres.

— (Invetiacelu.) Unu baiatu din parinti sdraveni se primesce la Stefanu Moga, franselariu (Weissbäcker) strada Bahngasse.

Baiatul se știe și cartea, și șocotela.

— (Unu monstru.) „Poporul” primesce din județiulu Romanati șcirea unei talharii îngrozitoare comise într'unu satu din acelu județiu.

În satulu Runculu făcea negociu de cărciuma unu anume Simoiu, bulgaru asediatu aci.

Elu era cunoscutu și dreptu șamsaru pentru porci între cei ce se negociatorescu cu aceste animale ritoșe.

Aci dar poposea multi mocani ce veneau se caute porci pentru Ungari'a, că la unu hangiu.

Că nisce caletori, unii dintr'ensii, cei cu bani asupra-le, dispureau pe nesimtite, fără că cine-va se ș interesede de densii; dar modulu cum ei dispureau era teribilu, fiindu-că își gaseau momentulu într'o vasta pivnița-bordei de vinuri ce avea.

Miserabilulu hangiu atragea aci, se dice, pe fiecare spre a ciocni câte o oia, după invoia facuta, și după ce-lu turtea cu vinu prefacutu, apoi ilu execută, îi sapă grôp'a și-lu arunca într'ensă.

Procedarea îi merse netedu până mai alalta-eri, candu unu țiganu, din satu, trecendu pe dinaintea ferestrei bordeiului, audi lovituri de tirnacopu și se uită pe unu ochiu alu lui.

Vediù unu cadavru întinsu la pamentu, așteptandu-și rendulu de a intra în momentu.

Spariatu și deconcertatu țiganulu întrebă pe la gému :

— Ce faci acolo jupane!

Simoiulu, întorcendu-se repede, îi adresédia rugaciuni se taca și-lu chiama înlăntu.

Talharulu propune a-i da diece Napoleoni că se taca. Țiganulu cere o sută. Insa amenințându-lu criminalulu a-lu șfersi acolo și pe dinsulu, elu cedédia și primesea numai câtu i se propuse.

Luandu inșă banii o apuca la fuga și nu se mai opresce de câtu la Caracalu, unde merge și previne pe procuroru.

Acesta transportatu la Runcu petrunde la loculu ce-i indicase țiganulu și descopere cadavru.

Dar, pe candu se sapă la unulu, se dă preste altulu de alături, apoi preste unu alu treilea și spre uimirea tuturor, se descopera unspre-diece cadavre ale nefericitoru ce-și aflaseră momentulu acolo.

Cu această ocașie se gasira îngropati și 4000 de Napoleoni în auru.

De câtă vreme își va fi exercitatu acestu monstru meseri'a sa criminală, remane a-și o da cu șocotela fia-cine.

Locu deschis*).

În interesulu adevărulu sinceru vinu și ve rogu că aceste puține șire se le publicati în prețiuțulu dvostre diariu ce redigeti cumcă: dl. Joanu Fulea preotu gr-or. din Jabenitia de langa Săs-Régen, petrece în Romani'a se adune ajutorie pentru o noua biserică gr-or. la locuința prea onoratulu dn. protopopu gr-or. în opidulu Săs-Régen, care este șperanța că se va înființa de aici încolo, și nici de cum cu scopu de a se înființa din acelea ajutorie, una școlă comercială romanșca la Săs-Régen, precum se știe în Nrulu 44 alu Familiei sub rubric'a. Ce e nou. Sciri personale.

Săs-Regen în 10 Decembre 1883. P.

Cătra p. t. publicu romanu.

A vorbi adi despre lips'a de a se înființa școlu romanșci în tôte orășiele și șatele locuite de Romani, credem că ar fi a face vorba de parada; că-ci nici nu presupunem că se existe vre-unu Romanu care se nu fia adencu patrunsu de importanța școlor romanșci și se nu șimtia lips'a înființării de atari școlu pretutindeni unde numai existe vreo suflare romanșca.

De unu timpu încôce s'au și înființatu astu-feliu de școlu, dar șuntemu înca departe de a fi înființatu atâtea de câte avemu trebuința.

Cu deosebire în Bucovin'a, unde n-e atatu de multu amenințata șnationalitatea, abia avemu câteva școlu cu caracteru curatu șnationalu.

Era școlu de fetițe nu avemu de locu.

Auditi Romani din patru unghiuri ale lumii! în Bucovin'a întréga nu avemu nici-o școlă romanșca de fetițe! nici-o școlă, care se creșca fetițe române, care se tramita pe teneri a se luptă cu inimiții țierei și ai natiunii pentru a se face demni de mam'a lor, nici-o școl'a, care se creșca șoții romane, care se-și înfiga pumnalulu în peptulu deșonoratu, nici-o școlă, care se creșca mame romane cari se-și arete în copii sei romanșce crescuti, talismanele și giuvaerele sale.

Întiețeti ce va se dica această: a nu avea nici-o șingura școlă pentru de a dá creșcere romanșca fetițelor romane, cari au se fia mandre, șoție și mame romane și că atari se sustina și ștransplante caracterulu nostru șnationalu în fiitôrea generațiune.

Déca întiețeti, precum șperam că întiețeti fia-care, atunci ve rogamu se nu ștati cu mânilu în șinu, ci ve dati mân'a cu mâna și, care mai multu care mai pușinu, contribuiți fia-care după a șa potere, pentru de a mantui ce înca se mai poate mantui, prin înființarea de școli romanșci de fetițe în Bucovin'a.

Spre acestu scopu, și spre a înființa totu-feliulu de școli romanșci în Bucovin'a, ș'a înființatu la Șucév'a o șocietate sub numirea „Școl'a romana”. Aci șunt a se adresă tôte contribuiri venite a ajutá caus'a învetiamentulu șnationalu în Bucovin'a.

Era în deosebi și eschisivu spre a pune șbasa unu fondu, din care se se înființede în Bucovin'a școli romanșci de fetițe, șzelosulu preotu din Toporoutiu d. Constantinu Morariu bine cunoscutu publiculu romanu din șrierile șale publicate în diverse diariu din Transilvani'a s. a., a avutu fericit'a idea de-a prelucrá interesant'a șriere a șclassiculu germanu W. de Goethe „Herman și Dorote'a” și această ni-o pune noue la dispozițiune cu cererea, că exemplariile ce-i competu șdale în remuneratiunea fatigiôșei șale lucrari, se le vindem în folosulu fondulu mai șusu amintitu.

Amu primitu cu bucuria această propunere, șpurcésa din o ânima nobila romanșca, și șgratulamu dlui Morariu pentru placut'a jertfa ce aduce pe altariulu natiunii.

Inșe nu numai atata.

Că se indemnămu și pe alții a jertfi după putința șpre acestu scopu și că se dăm și mai învederata dovéda despre viulu interesu ce nutrimu față de ștarea fratiloru nostri din Bucovin'a, că-ci „un'a trebuie se fia nati'a romanșca!” portandu noi tôte șpesele de editiune, oferimu pentru fondulu din care va fi se se înființede școlu romanșci de fetițe în Bucovin'a prețiuțulu întregu alu tuturor exemplariiloru câte se voru poté petrece din opulu „Herman și Dorote'a” pe calea abonamentulu.

Deci prin aceste șdeschidemu abonamentu la

„Herman și Dorote'a”

după W. de Goethe traducțiune libera de Constantinu Morariu.

*) Pentru coreșpondenție și articli ce aparu sub această rubrica, redacțiunea nu ia asupra-și nici o respundere.

Opulu va aparé în decursulu lunu Februaru, anul 1884.

Prețiuțulu de abonamentu e 60 cr. (și 5 cr. postporto).

Terminulu de abonamentu e 19/31 Januariu 1884. Totu ce va incurge până la acestu terminu (afara de cei 5 cr. de postporto) se va ștranspune șocietății „Școl'a romana,” șpre a șervi de șbasa la unu fondu, din care cu timpulu voru fi a se înființa școli romanșci de fetițe în Bucovin'a.

În șconsiderarea șscopulu, ne rogamu se se șfaca abonamentele câtu mai curéndu, la totu casulu până la diu'a șfixata, cu atatu mai virtosu, că-ci în 20 Januariu 1 Februaru vomu închiá șocotelile cu tôte incurșele și vomu dá șém'a onor. publicu despre rezultatu, era banii împreuna cu numele abonantiloru și colectantiloru i-vomu ștranspune șocietății „Școl'a romana.”

Abonamente a conto nu se șprimescu, era cu șrembursare (Postnachnahme) nu se ștramitu mai pușinu de 5 exemplarie.

Abonamentele se șadressedie la cancelari'a Negrutiu în Gher'a (Szamosújvár.)

Cu o cale se potu ștramite și alte oferte șpre șscopulu indicatu, cari apoi se voru cuitá deosebi și pe calea diarișticeș romane. Și totu atunci se potu șface abonamente și la diarișele nôtșre și a se șdispune și alte opuri din editiunea nôtșra.

Cu distinșa știma

N. F. Negrutiu,

șredactorele diarișloru „Amiculu familiei” și „Preotulu romanu” și „Cartile șateanulu romanu.”

Publicațiune literara.

În urm'a concursulu eschisu prin administratiunea diarișloru nôtșre: „Amiculu familiei” și „Preotulu romanu” — cu terminulu de 28/30 Juniu a. c. — au încursu mai multe operate, parte mare chiaru nepublicabile. Dintre acestea, parte cu unanimitate parte cu șmajoritatea șvoturilor comisiunii criticatôșie de 5 membri, au fostu șpremiat: cu 100 franci în auru articulu bisericescu „Șșiedimentele șacre ale cultulu divinu din șantele Pareșeme” alu carui auctoru ș'a aflatu a fi dl. Joanu Borosiu șparochu romanu gr-cat. în Zabranu și șasessoru șconsist. din Lugosiu. Mai departe totu cu 100 franci în auru studiulu șsocialu „Femei'a” — șcrisu de dôm'n'a Eufrosina Homoricenu Ștoenescu — șacademiciana, șmembra a mai multoru șsocietati literariș, șștiințifice și șfilantropice din Romani'a, Itali'a și Franci'a, distinșa cu numerôșe șmedalii de șclasa șsuperiôra s. a. din Rémniculu-Șaratu (Romani'a). Apoi totu cu 100 franci în auru șnovel'a „Șbetranii și buni la casa” șcrisa de dca G. Șaclesianu pseudonimulu unu șprofessoru șzelosu pentru înaintarea natiunii romane. În urma cu câte 50 franci în auru un'a „Șpredica la înșmormentarea unu preotu” și alt'a „Șpredica la șcununia” șcrise ambele de dl. Vasiliu Criste șparochu rom. gr-cat. în Șalnocu. Dintre șposibile intrate la concursu, ne-inștrunindu nici-un'a șmajoritatea șvoturilor comisiunii criticatôșie, nu ș'a potutu șpremiá nici-un'a. Șpremiulu de 50 franci, eschisu pentru o șpoesia, înșe ș'a adășsu la șpremiulu de 50 franci eschisu pentru unu șstudiu șsocialu; și șasia apoi ș'a șpremiatu cu 100 franci: șstudiu șsocialu „Femei'a” că celu mai de mare valôre literariă dintre tôte operatele de acestu șșoiu intrate la concursu.

Cu șscopu de a șdeșteptá o nobila emulatiune între șscriitorii nostri și în parte și de a remunerá șbaremi câtu de pușinu șostenele șpuse înșu înaintarea șculturariă a șpoporulu romanu, șscriem șprin aceste unu nou concursu la șșese șpremi i 2 câte de 100 și 4 câte de 50 franci în auru. Cu câte 100 franci în auru se va șpremia cea mai buna novelă originală ce se va șpublicá în „Amiculu familiei” și celu mai bunu articlu din șsfer'a șștiințeloru șteologice de șpublicatu în „Preotulu romanu”. Cu câte 50 franci în auru se va șpremiá cea mai buna șpoesia și celu mai bunu șstudiu șsocialu șpublicatu în „Amiculu familiei” și cea mai buna șpredica șfunerariă și șpredica ocașională șpublicate în „Preotulu romanu”. — Terminulu la fia-care e 18/30 Decembre an. 1883, șprecandu șmanuscritele, șnesubșcrișe de auctoru, șprevédute cu ore-care șdevisa, șșunt a se ștramite la administratiunea diarișloru „Amiculu familiei” și „Preotulu romanu” în Gher'a (Sz-Ujvár) Transilvani'a, alaturandu la ele și o epistolă șsigilată cu șșigiliu șștrăinu, care în lăntu se arete numele auctoru, era din afara se șpôrte șdevis'a șoperatulu.

Gher'a, 1 Octobru 1883. (186) 4

Administratiunea diarișloru „Amiculu familiei” și „Preotulu romanu”.

Editoru și șredactoru șresponsabilu: G. Baritiu Tipariulu lui W. Kraft.